

Részletes ismertető a Földrajz 10. tankönyvhöz

(FI-5060101001/1)

A tankönyv általános jellemzői

A földrajz az egyik legsokoldalúbb tantárgy: egyszerre foglalkozik természeti és társadalmi jelenségekkel is, melyek igen nagy része összefügg egymással. A körülöttünk zajló világ titkainak megismeréséhez, megértéséhez nélkülözhetetlenek a földrajzi alapok. Ehhez nyújt segítséget a tankönyvcsalád.

A könyv a távolról közelre alapvetően követve a világtól jut el egészen lakókörnyezetünkig. Megismerteti az életünket meghatározó kozmikus és földi folyamatokkal, az egyes gömbhéjak jellemző tulajdonságaival térben és időben egyaránt.

A tankönyv leckéinek szerkezete, jellemzői

A leckékben található kérdések és feladatok helye és funkciója gondosan megtervezett, azért, hogy a tanár és diákok számára is könnyen felismerhető legyen ezek egymástól eltérő szerepe. Nemcsak a leckék elején és végén találhatók jellegzetes feladattípusok, hanem a leckékben is. A kérdések, feladatok alkalmasak a tanultak átismétlésére, rögzítésére és az új tananyag feldolgozására is. A kérdésre adott válaszok előkészítik a következő leckeegység megértését.

A leckék rövid bevezetővel irányítják a tanulók figyelmét az új témára, amelynek célja az érdeklődés felkeltése.

A különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (törzsszöveg, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok) tipográfiaiailag jól elkülönülnek.

A tankönyveknek egyik legfontosabb része a szemléletes ábra és képanyag.

Az ábrák gondolkodtatóak, de egyszerűsítettek olyannyira, hogy a középiskolai tanulók képesek legyenek megállapítani, hogy mit ábrázol, továbbá az elemzésükkel tudjanak törvényszerűségeket megállapítani. A valóság, a részben valóság és az elvont ábratípusok elemzése segíti a logikus gondolkodás kialakítását.

A folyamatábrák szöveges leírás nélkül is alkalmasak az egyes kerettantervi fogalmakat bemutatására.

A térképekhez, képekhez és ábrákhoz többségében valamilyen kérdés vagy feladat is tartozik.

A tankönyvi szövegekhez kapcsolódó kérdések és feladatok összhangban vannak a kerettantervben meghatározott követelményekkel. Az ok-okozati

kapcsolatot bemutató tankönyvi ábrák fejlesztik a tanulók gondolkodását, segítik a folyamatok megértését.

Több lecke összefoglalása a lényeglátást segítő fogalomtérképre épül.

Az ábra felirata lényeges része az ábrának, amely lehet magyarázó (a tankönyvi szöveggel azonos), munkáltató (kérdés, feladat), és elkülönülő (a tankönyvi szövegtől eltérő). Több ábrán nem csak a tankönyvi szövegben részletezett tartalom, hanem új információ jelenik meg.

A földrajzban több témakör feldolgozásánál kiválóan használhatók a karikatúrák. Olyan ábrák, térképek (pl. torzított), térképrészletek is megtalálhatók a tankönyvekben, amelyek új értelmezési szemléletet igényelnek, ezért izgalmasak is lehetnek.

A tankönyv tartalmaz olyan önálló megfigyelésekre ösztönző feladatokat is, amelyek segítségével a tanulók felfedezhetik közvetlen vagy tágabb környezetük érdekességeit, szépségeit. Ahol a lecke témája lehetővé teszi, ott tevékenykedtető feladatokat, megfigyeléseket, kísérletleírásokat is tartalmaz.

A tankönyvek a mindennapi életben tapasztalt jelenségek és a földrajzi jelenségek közötti analógiákat is bemutatnak a tananyag könnyebb megértése céljából.

Több leckében alkalmazzuk a QR-kódot, amely lehetőséget ad arra, hogy a diákok telefonjaikkal is elérhessenek honlapokat vagy digitális tartalmakat. Az egyes linkekhez kérdések, feladatok is tartoznak. A képi elemekhez tartoznak kérdések, feladatok.

Az összefoglalás a tankönyvcsalád többi tagjához hasonlóan új koncepció alapján készült. A képek, ábrák elemzése nyújt segítséget az ismeretek rendszerezéséhez, az összefüggések feltárásához.

Amikor a jelenségeket, folyamatokat összefüggéseikben vizsgálja, nemcsak a földrajz, hanem más tantárgyak keretében megszerzett ismereteikre is épít a tankönyv. Kiemelten foglalkozik a környezeti kérdésekkel.

A cél, hogy sarkallja a diákokat továbbgondolásra egy-egy tréfás lekcetím vagy illusztráció, a leckék elején megfogalmazott problémafelvető kérdés. Rendkívül sokszínűek és a szöveggel szoros kapcsolatban állnak a kötet magyarázó rajzai, térképvázatai, ábrái és fotói – éppen azért, hogy elősegítse a szöveg megértését, tanulhatóságát és a bemutatott jelenségek felismerését a valóságban. Leckék többségében vannak rövid olvasmányok, a tananyagban túlmutató érdekességek is. A tankönyv feladatai támogatják az egyéni, páros vagy csoportos feladatokat, méréseket, egyszerű megfigyeléseket, az előzetes gyűjtő munkákat, projekt módszereket. A tankönyvhöz kapcsolódó munkafüzet feladatai is építenek a tanulói aktivitásra, kreativitásra a tananyag ismételése, gyakorlása, ellenőrzése mellett.

A tanulást segítik a leckék végén összegyűjtött fogalmak, melyek sokat segítenek az egyes fejezetekben tanultak

összegzésekor is. A leckék összefoglaló kérdései szerint új megvilágításban, rendszerben kell végiggondolni a tananyag egy részét vagy esetleg az egészét.

A munkafüzet

A tankönyv és a munkafüzet szerves egységet képez. A leckék végén lévő kérdések, feladatok valamint a munkafüzet feladatai lehetővé teszik a változatos tanítási-tanulási módszerek alkalmazását, lehetőséget ad a differenciálásra.

